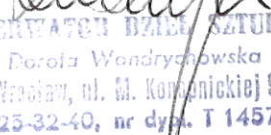

Kościół parafialny
p.w. św. Józefa Oblubieńca.
WAŁBRZYCH, SOBIĘCIN

**BADANIA STRATYGRAFICZNE I PROGRAM PRAC
KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW WYSTROJU ELEWACJI**

Opracowała: mgr Dorota Wandrychowska

2021

KONSERWATOR DZIAŁ SZTUKI
mgr Dorota Wandrychowska
51-141 Wrocław, ul. M. Korywickiej 9d
tel. 325-32-40, nr dypl. T 1457

1. KARTA TYTUŁOWA

A. DANE DOTYCZĄCE OBIEKTU:

ELEWACJE kościoła pw. św. Józefa Oblubieńca.w Walbrzychu dz. Sobięcín

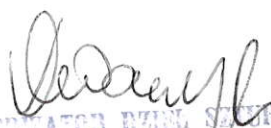
Konstrukcja ryglowa, tynk

Czas powstania: **pocz. XX w.**; wzniesiony **1908–1910¹**

DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

-Wykonawca opracowania –konserwator rzeźby i detalu architektonicznego – mgr Dorota Wandrychowska, Wrocław, ul. M. Konopnickiej 9d

Wrocław 2021

KONSERWATOR WZGLĘD. SZCZEG.
mgr Dorota Wandrychowska
51-141 Wrocław, ul. M. Konopnickiej 9d
tel. 325-32-40, nr dypl. 11457

Niniejsze opracowanie podlega ochronie praw autorskich.

¹https://pl.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%9Bci%C3%B3%C5%82_%C5%9Bw._J%C3%B3zefa_Oblubie%C5%84ca_w_Wa%C5%82brzychu

2. WSTĘP

2.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest wystrój elewacji kościoła parafialnego w Wałbrzychu, dzielnica Sobięcín p.w. Józefa Oblubieńca

2.2. Cel i zakres opracowania

Celem niniejszego opracowania jest opracowanie wyników badań stratygraficznych, które pozwolą na ustalenie ewentualnej obecności pierwotnej kolorystyki, określenie techniki wykonania oraz materiałów zastosowanych na elewacji, stanu zachowania oryginalnego wystroju oraz opracowanie ramowego programu prac konserwatorskich w oparciu o analizę stanu zachowania. Opracowanie zawiera ramowy program prac konserwatorski dla elewacji

2.3. Podstawa opracowania

Podstawą niniejszego opracowania są badania stratygraficzne i oględziny wykonane in situ

3. BADANIA STRATYGRAFICZNE

3.1. OPIS OBIEKTU

Kościół wspomniany w Leksykonie zabytków architektury Dolnego Śląska². Wzniesiony w 1908-10, na miejscu tym była pierwotnie wzniesiona kaplica przy sierocińcu, , lecz pilna potrzeba powiększenia powierzchni przyczyniła się do decyzji pilnego wzniesienia nowego kościoła. Zbudowany z przyczyn oszczędnościowych - w konstrukcji szkieletowej na planie prostokątny, z podcieniem ograniczonym kolumnami , z niewielką wieżą od frontu, również w konstrukcji wiązarkowej.

3.2. INTERPRETACJA BADAN STRATYGRAFICZNYCH

Badania prowadzono z poziomu rusztowań ustawionych od strony prezbiterium

Tab. 1–; elewacja ściany wschodniej - powierzchnia pomiędzy konstrukcją drewnianą

Lp.	Warstwa chronol	Określenie warstwy	Uwagi
1	II	Farby elewacyjne	Warstwa wtórna
2	II	Biały kolor	Warstwa wtórna
3	II	Tynk z domieszką cementu nałożony w cienkiej warstwie	Warstwa wtórna powtarza układ oryginału
4.	I	tynk wapienny nałożony fakturalnie wewnątrz pola, , wokół ramka zagładzona	Naturalny kolor wyprawy wapiennej i piasku
	I	mur	

Tab2. Elewacja północna partii prezbiterium, powierzchnia tynkowana w polu pomiędzy szkieletem z drewna

Lp.	Warstwa chronologiczna	Określenie warstwy	Uwagi
1	II	Farby elewacyjne	Warstwa wtórna
2	II	biel	Warstwa wtórna
3	II	Tynk z domieszką cementu nałożony w grubej, fakturalnej warstwie	Warstwa wtórna , ale powtarzająca układ pierwotny
4.	I	Pozostałości tynku wapiennego w kolorze jasnym	
	I	Mur cegła	

² J. Pilch Leksykon zabytków architektury Dolnego Śląska; Arkady 2005, s.379

Tab3. Elewacja prezbiterium, konstrukcja drewniana

Lp.	Warstwa chronol	Określenie warstwy	Uwagi
1	IV	Farba ftalowa ciemno brązowa	Warstwa wtórna
2	III	Farba czarna	Warstwa wtórna
3	II	Farba olejna ciemno brązowa	Warstwa wtórna ,
4.	I	Pozostałości pokostu zabezpieczającego drewno	Delikatny zarys ornamentu malowanego na drewnie
5	I	Drewno iglaste	

Wnioski:

Technika ryglowa to sposób ciesielskiego łączenia elementów drewnianych – pionowych słupów i poziomych rygli - w szkielet ścian obiektu, będący rodzajem kratownicy. Pola tej „szachownicy” wypełniane były cegłą ceramiczną, Pola międzyryglowe były tynkowane. Drewno zabezpieczono pokostem, zachowały się ślady dekoracji malowanej monochromatycznie na drewnie.

Na przestrzeni lat budynek był poddawany remontom. Świadczą o tym oględziny i badania obiektu in situ. Skuto wówczas część starszego, być może zdegradowanego tyku, w trakcie badań napotkano bowiem partie elewacji pokryte tylko jedną warstwą tynku cementowo-wapiennego. Starszy, oryginalny tynk, wapienny nie jest obecny na obiekcie w sposób ciągły, nie skuwano go, gdy był w dobrym stanie technicznym, traktując go w trakcie remontu jako podkład dla tynku obecnie eksponowanego.

Zwarte, mocne wtórne tynki eksponowane obecnie pochodzą z remontu wykonanego po 2 wojnie.

Tynki eksponowane obecnie przyczyniają się bezspornie do degradacji pozostałości oryginalnych zapraw oraz degradacji podłoża. Tynki te przykryły pierwotną dekorację ścian.

Nie napotkano malatur na pierwotnym tynku, być może elewacje były eksponowane w naturalnym kolorze zaprawy, wykorzystując walorowe różnice partii fakturalnych i gładkiej ramki wokół każdego pola.

3.3. TECHNIKA I TECHNOLOGIA WYKONANIA ORYGINAŁU

Konstrukcja ryglowa z drewna iglastego, powierzchnia zabezpieczana pokostem.

Drewno konstrukcji dekorowane monochromatycznymi ornamentami zachowanymi obecnie śladowo.

Pola pomiędzy konstrukcją wypełnione cegłą wypalaną, tynkowane tynkiem wapiennym. Każde pole wytyczone przez drewniane ramy posiada tynk fakturalny, wokół wytyczona jest płaska gładka ramka. Prawdopodobnie oryginalnie tynk ten nie był malowany.

4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW WYSTROJU ELEWACJI

3.4. STAN ZACHOWANIA

Oryginalny wygląd elewacji kościoła, został zniszczony na skutek wieloletniej eksploatacji oraz kolejnych remontów. Na ścianach stwierdzono ekspozycję warstwy tynku cementowego z frakcjonowanym kruszywem pomalowanego kilkakrotnie farbami elewacyjnymi. Obecność cementu działa uszczelniająco na mur, zaburza procesy oddychania i dyfuzję gazów. Zaprawa wtórna, z domieszkami cementów, charakteryzuje się wysokimi parametrami fizykomechanicznymi oraz słabą paroprzepuszczalnością, co przyczynia się do przyspieszonej degradacji znacznie słabszego podłoża w partiach z zachowanym oryginalnym tynkiem wapiennym. W konsekwencji doprowadziło to do odspojenia płatów tynku w szczególności w górnych partiach – najbardziej eksponowanych na działanie wody opadowej. A także w miejscach, gdzie pozostawiono spodnie warstwy tynku wapiennego, który pod zwartym tynkiem obecnie eksponowanym – uległ degradacji i dezintegracji.

Miejsca tynkowane osłonięte, nie poddane tak drastycznemu oddziaływaniu warunków atmosferycznych a w szczególności wody – wykazują zadawalające parametry wytrzymałości, nie stwierdzono tendencji do odspajania się tynku.

Konstrukcja szkieletowa malowana wtórnie kilkakrotnie farbami olejnymi, które zakryły pierwotny wystrój wraz z delikatnymi ornamentami aplikowanymi bezpośrednio na drewno zabezpieczone pokostem

3.5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Elementy pół wykonane z zaprawy

Tynk bardzo mocny, o słabej paroprzepuszczalności, nałożony miejscowo w grubej warstwie jest bardzo szkodliwy dla obiektu i należy go skuć.

- umyć partie elewacji przy pomocy wody pod ciśnieniem w celu usunięcia łuszczącej się farby elewacyjnej oraz resztek skutego materiału
- wykonać dezynfekcję i odgrzybienie partii obmywanych wodą z niedrożnych uszkodzonych rur spustowych i oblachowań

wykonać w miejscach skuć nowy tynk przy użyciu odpowiednio dobranej zaprawy wykonanej na bazie wapna hydraulicznego. Stosować tynk o granulacji kruszywa analogicznej do oryginału, rzucany fakturalnie, zacierany na gładko - na mokro w partii obramowania .

- pomalować elewację wapnem hydraulicznym w pozostałych partiach

2. Drewno konstrukcji szkieletowej kościoła

1. Usunąć nawarstwienia farb olejnych metoda spulchnienia fizykochemicznego warstw, nie należy stosować opalania.
2. Nie należy szlifować powierzchni drewna w celu zagładzenia powierzchni, gdyż wiązałoby się to ze zbytnią ingerencją w oryginał.
3. Wypełnić najbardziej drastyczne spękania wstawkami z drewna, mniejsze szczeliny wypełnić konfekcjonowanym kitem do drewna w ekspozycji zewnętrznej.
4. Zabezpieczyć powierzchnię drewna pokostem sykatywowanym

oprac. Dorota Wandrychowska 2021

Niniejsze opracowanie podlega ochronie praw autorskich. Kopiowanie, powielanie lub publikowanie w części lub w całości bez zgody autora jest zabronione (Dz.U. Nr24,poz83,art1pkt2 z dnia 23.02.1994)

SPIS FOTOGRAFII

1. Kościół parafialny p.w. Św Józefa widok ogólny od strony wschodniej ,
2. Kościół parafialny p.w. sw Józefa widok ogólny od strony wschodniej
3. Kościół parafialny p.w. sw Józefa Strzelińskim nawa od strony południowej
4. Prezbiterium w trakcie prób czyszczenia drewna z nawarstwień olejnic
5. Fragment prezbiterium – widoczne oczyszczone drewno z olejnic oraz wtórny tynk cementowy nałożony na oryginał
6. Fragment prezbiterium – widoczne oczyszczone drewno z olejnic
7. Widoczna cienka warstewka cementu łuszcząc się odsłania zdegradowany oryginalny tynk wapienny
8. Drewno konstrukcji ryglowej, widoczne zacięcia ciesielskie oraz farba na powierzchni, niektóre partie drewna są mocno spękane i zawierają szczeliny
9. Drewno konstrukcji ryglowej, farba na powierzchni, niektóre partie drewna są mocno spękane i zawierają szczeliny
10. Drewno konstrukcji ryglowej, farba na powierzchni, niektóre partie drewna nie są mocno spękane i zawierają jedynie wąskie bardzo szczeliny
11. Fragment konstrukcji ryglowej ze współczesnym tynkiem cementowym
12. Drewno, po usunięciu olejnic
13. Fragment konstrukcji i tynku pokrytego farbami
14. Tynk oryginalny wapienny, pokryty zabrudzeniami, kolor ciepłej naturalnej zaprawy, bez warstw malarskich
15. Niektóre kwatery zachowały oryginalny tynk, bez wtórnych przecierek i tynków. Tynk oryginalny wapienny, pokryty zabrudzeniami i łuszczącą się farbą, kolor ciepłej naturalnej zaprawy , pierwotnie był eksponowany bez warstw malarskich.
16. Niektóre kwatery zachowały oryginalny tynk, bez wtórnych przecierek i tynków. Tynk oryginalny wapienny, pokryty zabrudzeniami i łuszczącą się farbą, kolor ciepłej naturalnej zaprawy , pierwotnie był eksponowany bez warstw malarskich.
17. Niektóre kwatery zachowały oryginalny tynk, bez wtórnych przecierek i tynków. Tynk oryginalny wapienny, pokryty zabrudzeniami i łuszczącą się farbą, kolor ciepłej naturalnej zaprawy , pierwotnie był eksponowany bez warstw malarskich.
18. Niektóre kwatery zachowały oryginalny tynk, bez wtórnych przecierek i tynków. Tynk oryginalny wapienny, pokryty zabrudzeniami i łuszczącą się farbą, kolor ciepłej naturalnej zaprawy , pierwotnie był eksponowany bez warstw malarskich.
19. Odsłonięte spod ciemnych olejnic drewno konstrukcji, po nasączeniu pokostem uwidoczniło ślady dekoracji ornamentальной
20. Fragment konstrukcji ryglowej